

Knut Sunnanå

knut.sunnanaa@imr.no

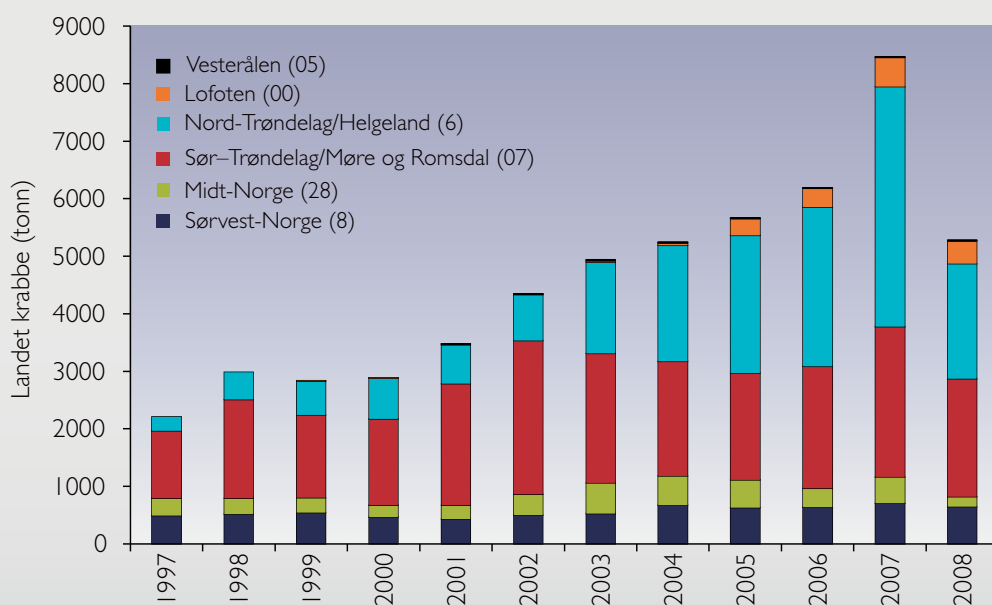
Status og råd

Fisket etter taskekrabbe var forventet å fortsette på samme nivå i 2008 som året før, men omsetningssvikt i det internasjonale markedet førte til begrensninger i norsk mottak av krabbe i 2008. Dermed ble kvantumet redusert fra nær 8 500 tonn i 2007 til ca. 5 300 tonn i 2008. Denne nedgangen kan ikke tolkes i retning av sviktende ressursgrunnlag, da utviklingen av fangst per teine synes å peke mot en svært stabil bestand. Det gis ikke begrensninger i fisket i form av kvote eller annen deltagerbegrensning, og slike tiltak er heller ikke aktuelle å innføre.

Bestanden av taskekrabbe følges gjennom innsamling av data fra fisket. Arbeidet utføres av fiskerne på bestilling fra Havforskningsinstituttet, og denne innsamlingen har pågått i åtte år. Fordi det ikke gis kvote for taskekrabbe følges bestandens utvikling gjennom indekser for fangst i forhold til innsatsen i fisket. Havforskningsinstituttet rapporterer hvert år om bestandens utvikling til krabbenæringen. Vi gjør løpende vurderinger av reproduksjonspotensialet i bestanden ved å se på andel hunner i fang-

Foto: Øystein Paulsen

Figur 2.7.1

Fangst av taskekrabbe i Norge de siste 12 år. Fangsten (tonn landet krabbe) er fordelt på statistiske områder.
Landings of Edible crab (*Cancer pagurus*) in Norway, distributed on statistical areas.

sten, samtidig vurderes antall krabber under minstemål som en indeks for rekruttering.

Fiskeri

Det ble fisket mer krabbe rett etter siste verdenskrig enn i dag. Fisket økte i 1930-årene etter hvert som hermetikkindustrien tok unna et betydelig kvantum, og nivået stabiliserte seg frem til midten av 1960-tallet på nær 4 000 tonn. På den tid foregikk fisket i hovedsak på Vestlandet og i Møre og Romsdal. Fordi krabbefisket i våre dager har flyttet seg nordover, og nå har sin tyngde i Trøndelag og på Helgeland, er det vanskelig å si noe om bestandsutviklingen. Utviklingen i fisket skyldes sannsynligvis at nye fiskeområder tas i bruk, men økningen kan også komme av at krabben brer seg stadig lenger nord og at økt temperatur i havet gir bedre forhold for denne krabben. Nedgangen i årets fiske gjør seg i hovedsak gjeldende i de nordlige områdene der fisket har ekspandert i de seinere årene (Figur 2.7.1).

Krabbefisket foregår med teiner fra våren og ut året. Lengden på sesongen har økt de siste årene, men mange fiskere har likevel en kortere sesong med hovedfiske i september. Oftest er det fartøy i gruppen 10–15 meter som rigges til krabbefiske. Fangstene leveres til relativt få anlegg, der det største anlegget prosesserer rundt halvparten av fangsten. De siste årene er det etablert flere krabbemottak langs kysten. Noen av mottakene i Sør-Norge baserer seg på fersk eksport til Europa, mens de fleste andre koker og bearbeider krabbene i varierende grad.

Utviklingen i det norske fisket, viser tydelig at fangstene tidligere var størst i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal, men nå er Nord-Trøndelag og Helgeland like store (Figur 2.7.1). Den totale fangsten i Norge er likevel ikke angitt korrekt gjennom de rapporterte tallene, fordi det er fri omsetning av krabbe fra Vest-Agder til svenkegrensen, og det rapporteres ikke til salgslag i dette området.

Figur 2.7.2 viser utviklingen av fangstratene i de fire områdene der det meste av fisket foregår i dag. I det siste året har antall fiskere som har vært med på undersøkelsen blitt noe redusert. Dette gjør resultatene usikre, men det kan likevel spores en tendens til at fangstene av krabbe over 13 cm skallbredde har økt noe i de to sørligste områdene. Fangstratene synes å være svært stabile i området Nord-Trøndelag og Helgeland, som er området der fisket har ekspandert mest. Dette er betryggende med tanke på bestandens utvikling gjennom det ekspanderende fisket. Alt i alt synes det derfor ikke å være noe tegn til overbeskatning av bestanden i noen av områdene. Vi gjør oppmerksom på at minstemål i område 8 er 11 cm, mens figuren viser krabbe over og under 13 cm som henholdsvis levert og utkast.

Forvaltning

Den nye havressursloven stiller strenge krav til forvaltningsplaner for alle bestander som høstes. Dette vil sette nye krav til forvaltning av taskekrabbe i årene fremover. Det fastsatte minstemålet på 13 cm skallbredde nord for Rogaland og 11 cm

lenger sør er ment å skulle sikre at krabben blir stor nok til å gyte før den fanges. Det er vist for en lang rekke arter at et minstemål som settes slik at halvparten av krabben er kjønnsmoden ved størrelsen som svarer til minstemålet, sikrer at bestanden tåler et ganske høyt beskatningspress.

Krabbens størrelse varierer fra sør til nord, de største finnes lengst nord. Ved høyere temperatur vokser krabben hurtigere, men blir også kjønnsmoden tidligere, og da ved mindre størrelse enn lenger nord. Siden hunnkrabben etter kjønnsmodning kun skifter skall hvert andre år eller sjeldnere, avtar også den videre veksten etter dette tidspunkt.

Havforskningsinstituttet har ikke kapasitet til å foreta eget forsøksfiske eller andre feltundersøkelser for taskekrabbe, og innsamling av vitenskapelige data utføres

Taskekrabbe

Cancer pagurus

Andre norske navn: Krabbe, rødkrabbe, paltosk, høvring, skryda

Orden: Tifotkreps (Decapoda).
Underorden: Krabber (Brachyura)

Familie: Cancridae

Størrelse: Ca. 30 cm, ca. 2,5 kg

Levealder: Ca. 15 år

Utbredelse: Kystfarvann fra

Nord-Afrika, Middelhavet, Svartehavet til Finnmark

Gytetidspunkt/-område: Gyter i hele området om sommeren

Føde: Spiser det meste av bunndyr

Kvot: Ingen

Minstemål: 13 cm skallbredde (11 cm fra Rogaland og sørover)

Fangst: Norsk fangst 5300 tonn, total fangst ca. 45 000 tonn.

Taskekrabbe er utbredt fra det nordlige Afrika, Middelhavet og Svartehavet til Finnmark. De viktigste områdene i Europa er rundt Storbritannia og Irland, franskekysten og norskekysten er andre viktige områder. Taskekrabben vil ha salt sjø og den lever derfor ikke i områder med brakkvann. Taskekrabbe finnes ofte på grunt vann. Den foretrekker hard bunn med stein og berg, men kan vandre ut på bunn med skjellsand og leire der dette finnes innimellom steinbunn. Krabben er oftest stasjonær, men vandrer til dypere og varmere vann på 30–50 m om vinteren. Det er observert krabbe på dyp ned til 400 m. Hunnkrabber kan vandre lange strekninger, sannsynligvis for å finne bedre plasser for avkommet.

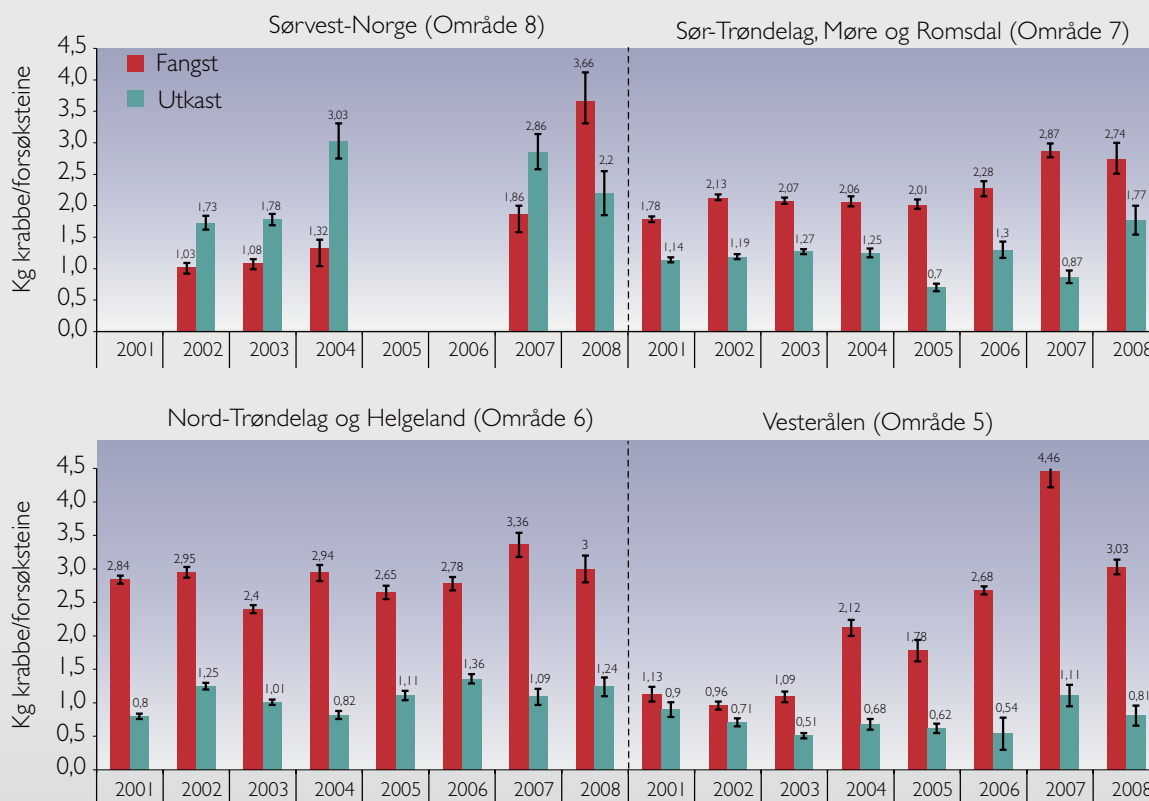
Krabben må skifte skall for å vokse. Det gjør den om sommeren når det er god tilgang på mat. Krabben benytter tiden med bløtt skall rett etter skiftet, til å pare seg. Hunnene tar vare på spermen fra hannene i over ett år og befrukter eggene først neste høst. Grunnen til det, er at krabben da kan spise

seg opp på næringsrik mat og forberede seg på at den må ligge halvt nedgravd uten å spise mens eggene utvikler seg. Eldre krabber skifter skall hvert tredje eller fjerde år, men kan likevel produsere rogn to eller tre ganger uten skallskifte. Krabben fester eggene under "halen", og det tar åtte måneder før eggene klekkes.

Krabben har små larver som svømmer rundt i vannet i to måneder. De skifter skall sju ganger. Når de bunnsår er de ca. 2,5 mm store, ett år seinere er de blitt ca. 1,5 cm og har skiftet skall flere ganger. Krabben blir kjønnsmoden etter ca. sju år.

Krabben spiser det meste, men foretrekker skjell og børstemark. Mye taskekrabbe holder også til i tareskogen, der den bidrar til renovasjon av døde dyr og beiter aktivt på en lang rekke dyr. Seint på sommeren vandrer mange krabber opp i flomålet langs kysten, spesielt om natten, og beiter på tilvekst av rur og andre organismer som er kommet til i løpet av sommeren.

Figur 2.7.2

Fangstrater i forsøksteiner (kg krabbe per teine) samlet inn av fiskere. Fangstrater, fordelt på de fire viktigste fiskeområdene, er vist for landet fangst (krabbe over 13 cm) og for utkast (krabbe under 13 cm).

Catch rates (kg crab per trap haul) collected by fishers, shown for landings and discards (divided by 13 cm shell width).

derfor i samarbeid med fiskerne. Slike undersøkelser har blitt vanlig for en lang rekke mindre utnyttede arter i de seinere årene, men fiskerne hjelper også til med innsamling av data for de store og viktige bestandene. I noen tilfeller engasjeres fiskere på helårsbasis, og vi kaller disse fartøyene for Havforskningsinstituttets referanseflåte.

For oss er det viktig å kunne gjøre biologiske undersøkelser av krabbene som er fanget, for å skaffe bedre kunnskap om livs- syklus, vandring og utbredelse. Når fisket utvikler seg til nye områder og med lengre sesong, og det tas i bruk fartøy med stor mobilitet, er det særdeles viktig å kunne

samarbeide både med fiskerne og mottaks- anleggene for å kunne fremskaffe data til vurdering av bestandsgrunnlaget. Her vil et godt samarbeid med lokal miljø- og fiskeri- forvaltning også være av uvurderlig nytte.

På store deler av kysten sør for Rogaland er kjennskap til krabbefiske og bestand svært begrenset, siden det ikke er organi- sert omsetning. Vi vil forsøke å etablere et nettverk av fiskere som likevel kan bidra med data fra fisket i dette området. Samlet sett tror Havforskningsinstituttet at disse tiltakene skal gi det nødvendige tilfang av data for å kunne oppfylle kravene i den nye havressursloven for en forsvarlig råd- giving til forvaltningen.

Edible Crab

The fishery for edible crab has been developing very rapidly in Norway, and the landings have now been more than 5,000 tonnes in the last five years, with a peak of about 8,500 tonnes in 2007. There may be reason for concern if this level of harvesting is sustainable and whether quota limitations should be considered. Collection of data by fishermen has been going on for eight years now, and the development of catch per pot seems to indicate a stable stock.